eens het lijvige rapport ter generale synode van Utrecht 1905 ingediend, en in de Acta weergegeven.

Tenslotte — ik zou er niet aan denken, een verslag aan te zien als middel om ds L. te leeren kennen, als hij niet in wat hij schreef, precies hetzelfde en nog veel meer van dit slag had medegedeeld als zijn opvatting.

Nooit zat van liegen.

„Het Handelsblad" schrijft:

> Gisteren hebben te Amsterdam de Geref. predikanten uit Rotterdam, Den Haag, Zandvoort, Bloemendaal en andere plaatsen vergaderd, ten einde te bespreken, wat gedaan moet worden in het a-s. conflict-Geelkerken.
>
> Er is gevraagd, hoe de Synode tot het opstellen van de bekende verklaring gekomen is; naar men weet zijn de beraadslagingen daarover in comité-generaal gehouden. Toch is de laatste dagen een en ander uitgelekt. Aan zekere zijde werd een mildere stemming ten opzichte van dr Geelkerken aangetroffen. De afgevaardigden van Noord-Holland hebben daarop echter medegedeeld, dat, wanneer dr Geelkerken zonder een pertinente verklaring zijnerzijds, toch zou worden gehandhaafd, verkeerde gevolgen voor de kerk in Nederland niet zouden uitblijven, gevolgen waarvan het gewicht niet zou te overzien zijn. Dit heeft toen den doorslag gegeven tot het opstellen der bekende verklaring.

„Het Handelsblad" schrijft. Terwijl dr Geelkerken nog bezig is te beraadslagen.

> Die krant, dat praat-in-de-ruimte-dier,
> Nooit zat van liegen.....
> Geen wateren blusschen haar logenvier.

Men stelt daar blijkbaar niet eens meer prijs erop, dat men geloofd wordt. En schijnt niet te begrijpen dat ieder, die een beetje van die dingen weet, zulke berichten eenvoudig met een schouderophaling leest.

Synthese en malaise.

Terwijl „Het Handelsblad" bericht, dat de synode een conflict vreezend, een synthese verwerpt, daar komt prof. De Zwaan in Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur profeteeren, dat er een synthese in de maak is daar in Assen. Het stond in het nummer van dezelfde week, die de rapporten en conclusies publiek maakte.

Hij schrijft:

> Er is „gereformeerde" malaise — zij lijkt mij synthetisch. Hier is geen sprake van natuurlijke gisting, want Dr Geelkerken moge iets bedenkelijks bedoeld en gezegd hebben, niet bedoeld en wel gezegd, of wèl bedoeld en niet gezegd hebben, de zaak had niet in de straten van Gad en Askelon uitgekraaid behoeven te worden. Maar men heeft haar in classicale retorten gestort en in provinciaal-synodale en andere laboratoria te vuur gezet. Ingrediënten van voor leeken duistere herkomst zijn er door gemengd, en — zoo de mengselen niet ontijdig ontploffen — komt er wel een „synthese" tot stand. De heeren alchimisten mogen zich herinneren, dat synthetische producten meestal een bijsmaak hebben. Of alleen fijnproevers dien zullen onderscheiden? De destillatio en andere processen in onze vaderlandsche Kerk hebben gewoonlijk een langzamer verloop, wat voor alles en nog wat wèl zoo veilig en goed is. Er staat ergens geschreven, dat zij „die gelooven, niet haasten". Dat opschrift mocht wel in gulden letters aan den wand prijken tegenover den zetel van iederen Bogerman dezer dagen. Het kon daar anders wel eens in vurige letters als een ander „mene tekel" komen te staan. Gods werk is, voor zoo ver of zoo kortbij als ik zien kan, niet „synthetisch". Hij is de God der historie, de God des levens. Het organische met zijn verrassende uitkomsten is de glorie van zijn heilig werk.

„Die gelooven, haasten niet". Deze week las ik, dat Dr P. J. Kromsigt hetzelfde beweerd had te Scherpenzeel. Het weekblad „De Holevoet" laat hem zeggen in het verslag van een rede, waarin de reorganisatie der Herv. Kerk ter sprake kwam:

> Elke actie tegen de modernen op reglementairen grondslag is zonder resultaat en stelt altijd te leur.
>
> Dr Kuyper heeft het daarom op een andere manier geprobeerd. Langs reglementairen weg komen we er niet, dat gaat te langzaam, zegt spreker, vond Dr Kuyper. En dat is Kuyper's fout geweest, want: „die gelooven haasten niet".

Zeker het staat wel ergens, dat die gelooven, niet haasten. Het staat in een evangelisch gezang. En ook in de statenvertaling. Maar niet in den Bijbel, als men hem goed vertaalt!

Overigens doet het goed, te lezen, dat prof. De Zwaan bang is voor kunstmatige synthese, die de organische ontwikkeling van Gods werk zou verloochenen en tegenstaan. We hebben het uit zijn kring ook wel eens anders gehoord. Misschien omdat niet iedereen het eens is over de vraag, wat „organisch", en wat „synthetisch" en vooral wat „Gods werk" is.

Maar Bogerman moet alleen met bijbelteksten, en niet met onjuiste exegese vermaand worden.

En de Scherpenzelers ook.

K. S.

BOEKBESPREKING.

We ontvingen ter aankondiging het jubileum-nummer van „Timotheüs" (uitg. van La Rivière en Voorhoeve, Zwolle) dat onder den titel „Het Zilveren getij", gewijd is aan de feestelijke gebeurtenis, die in het koninklijk huis is gevierd. Het nummer, gedateerd 6 Febr., was bij z'n verschijning up-to-date en bracht allerlei goede foto's van het koninklijk gezin en prettig geschreven bijdragen over het heden en verleden der Oranjes. O. m. bevat het verschillende reproducties van het huldeblijk, door de lezers van „Timotheüs" aan het Zilveren Bruidspaar aangeboden, een Nieuw-Testament in nieuwe vertaling, met een bijschrift van den hoofdredacteur.

C. T.

> „Het spoor bij den eenzamen pijnboom",
> door John Fox Jr., uit het Amerikaansch vertaald door C. van der Tonge—Koster.
> Uitg. A. G. Schoonderbeek, Laren.

In dit verhaal, dat de kleur heeft van een detective-roman, worden verteld de avonturen van een jongen Engelschman, die in Amerika met ontginningsarbeid rijk wordt, van zijn rijkdom een jong meisje doet profiteeren, en, door de mislukking van de opgezette ondernemingen arm geworden, alles dreigt te verliezen, maar toch bij den eenzamen pijnboom, waar hij June voor 't eerst ontmoette, haar en haar liefde vindt.

Heel veel houdt het verhaal niet in, 't gegeven heeft ook weinig bijzonders en pakkends, maar iets verkeerds, dat ons de lectuur bepaald zou doen ontraden, hebben we er niet in gevonden.

Als alle uitgaven van Schoonderbeek ziet het boek er frisch en pittig uit.

C. T.

> „Van 's Heeren Ordinantiën", door Dr W. Geesink. Inleidend Deel. Tweede onveranderde druk.
> Kampen — J. H. Kok (z. j.)

Lang reeds werd naar den tweeden druk van dit Standaardwerk van prof. Geesink uitgezien.

Op boekverkoopingen ging het oud ver boven den oorspronkelijken prijs.

Men kon het schier niet meer machtig worden.

Deze tweede uitgave komt dan ook eigenlijk veel te laat.

Maar niet te laat in dezen zin, dat het boek door dit uitstel eenigszins geantikeerd zou zijn.

Moest het nieuw worden geschreven, dan zou de auteur, wiens wetenschappelijk geweten hem dwingt om „bij" te zijn, hier en daar nog wel over nieuwere theorieën hebben gerefereerd en gekritiseerd.

Doch ook nu deze tweede druk onveranderd bleef, daalde het boek in waarde niet.

Prof. Geesink toch trekt in dit machtige werk groote lijnen.

En de wisselingen, welke de wetenschap sinds 1908 doormaakte, waren niet van dien aard, dat de groote lijnen anders zouden moeten worden geteekend.

Hoe de hooggeachte auteur origineel is in alles, bewijst ook weer zijn „Voorwoord" voor dezen nieuwen druk.

Daarbij past zoo geheel de band, welken de Uitgever liet ontwerpen.

Op de voorzijde van den mooi gestyleerden omslag leest men ietwat naar boven: Van 's Heeren Ordinantiën. En geheel onderaan: Geesink. Meer niet. In dien enkelen naam, zonder titel, zonder voorletters, ligt zoo typisch uitgedrukt zoowel de populariteit, welke deze Schrijver geniet als ook het unieke, dat het kenmerkt. Wie met prof. Geesink heeft kennis gemaakt, vergeet hem niet meer.

Dit boek staat hooger dan een alfabetisch geordende Encyclopedie.

Het geeft systeem.

Ons heerlijk Calvinistisch systeem.

Wij getroosten ons gaarne de moeite om de inhoudsopgave grootendeels af te schrijven, opdat een ieder zie, welk een rijkdom dit werk bevat.

In de eerste afdeeling wordt gehandeld over: de wereldorde, de wereldorde en Gods souvereiniteit, de natuurlijke wereldorde en Gods almacht, de zedelijke wereldorde en Gods almacht, menschelijke vrijheid en Goddelijke almacht, het wonder, de zedelijke wereldorde en Gods goedheid, het geluk der slechten en het ongeluk der goeden, het ongeluk der kinderen om de slechtheid der vaderen.

In de tweede afdeeling: Calvinisme en Fatalisme (waarbij wordt besproken: de gepraedestineerde diet, de Islam, de Stoicijnen, Spinoza, monistisch Fatalisme, mechanisch Monisme), Calvinisme en Casualisme (waar bij afzonderlijk een plaats vinden: Pelagianisme en Arminianisme, het Gebed, het gebruik der middelen, de Epicuriun).

In de derde afdeeling: schepping, schepping van hemel en aarde, het licht, uitspansel en aarde, de planten, het eerste „leven" op aarde, zon, maan en sterren, de dieren, de versteeningen, de evolutieleer, de mensch.

En dat is dan nog maar het eerste van de vier deelen.

Heeft de Schrijver door dit boek zijn reeds gevestigden naam schitterend bevestigend, het worde hem gegeven dit meesterwerk nog te overtreffen door de uitgave van zijn „Gereformeerde Ethiek".

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Over den Satan.

V.

De namen (3).

Behalve de namen „Satan" en „duivel", die, zooals bleek, eigennamen werden in den loop der eeuwen, zijn er nog enkele namen, die als eigennaam te zien zijn. Wij bedoelen: „Belial", en „Beëlzebul", of ook: „Beëlzebub".

Van deze namen is dit het eigenaardige, dat zij zich in hun ontstaan onderscheiden van de begrippen „satan" en „duivel". Want deze laatste namen zijn uit de bijbeltaal zelf opgekomen en uit het taaleigen der bizondere openbaring zelf te verklaren. Maar de namen Belial, Beëlzebul en Beëlzebub zijn, als eigennamen tenminste, buiten de engere sfeer der bizondere openbaring ontstaan; ten deele zijn het volksnamen, opgekomen uit de volksverbeelding, waarin, als wij met name in „Beëlzebul" hopen te zien, de samenwerking tusschen historische werkelijkheid en vrije verdichting niet onwaarschijnlijk is. De bijbel zelf maakte deze namen niet, maar leende ze. Hij draagt ze niet in tot het bewustzijn der menschen, maar neemt ze van hen over, sluit zich daarbij aan; en geeft nu aan den geest van kwaad en zonde, die door den volksmond werd benoemd, op eigen wijze getuigenis. Van Paulus weten wij, dat hij den naam Belial gebruikt (2 Cor. 6: 15). En in den mond van Christus zelf is de naam Beëlzebul geweest; al vergeten wij niet, dat, strikt genomen, Jezus den naam niet gebruikte in een geheel vrij ontworpen redevoering, maar in een twistgesprek met de Farizeeën c. s., van wie hij den naam overnam in het debat. (Matth. 10: 25; 12: 24, 27; Marcus 3: 22, waar de Farizeeën van Beëlzebul, maar Jezus van Satan spreekt; Lukas 11: 15, 18.)

Wij zullen dus wel doen, steeds te bedenken, dat de bizondere openbaring deze namen niet zelf voor haar doel gevormd heeft, dat dus de zin, dien de spraakmakende gemeente in de letterlijke beteekenis der woorden legde, niet van te voren met het gezag der Schrift gedekt wordt, maar dat de bijbel aan wat het volk dier dagen vond en in deze namen vastlegde, zich aansluit, maar dan zóó, dat hij op eigen wijze het zijne ervan zegt en denkt.

* *

Gemakkelijk is het niet, te weten, wat eigenlijk de beteekenis der woorden is. De afleiding van de drie benamingen is nog steeds in hooge mate onzeker.

Met den naam „Belial" beginnen wij. Het woord wordt afgewisseld met „Beliar", en „Beliam", en ook met „Belchor" volgens sommigen, terwijl er ook zijn, die meenen, dat het woord herinnert aan de uitheemsche (babylonische) godin der onderwereld: Belili. Deze laatste onderstelling kunnen we wel aanstonds van de hand wijzen. [1]) De vraag blijft nu maar, wat „Belial" zelf zeggen wil.

Men heeft gezegd, dat het woord „Belial" een samenstelling is van „beli" en „ja'al"; het eene zou dan „niet" en het andere zoo iets als „nuttigheid", „voordeel" moeten beteekenen: terwijl het geheel dus iemand aanduidt, die tot niets nut is (vgl. 2 Sam. 23: 6, waar de moderne Leidsche vertaling en de antieke Kanttekening het er over eens zijn, dat „mannen Belials" deugnieten zijn).

Weer anderen meenen, dat „Belial" is samengesteld uit: „beli" (niet) en „ool" (juk): de bedoeling zou dan zijn: iemand, die niet onder het juk wil, die weigert zijn nek te buigen, die de tucht verwerpt.

Dan komt weer een derde en verzekert, dat „Belial" (of Beliar) is gevormd uit „beli" (niet) en „oor" (licht); uit den tijd der kerkvaders stamt dan ook al deze afleiding, die dus Belial, den kwaden geest als den verblinden zondaar wil gekenschetst hebben.

Maar we zijn er nog niet. Er zijn er geweest, die het woord hebben afgeleid van „beli" (niet) en „ja'al" of „alah" (naar boven komen, opstijgen). Het zou dan iemand kunnen beteekenen, die niet naar boven komt, die behoort bij de dingen, die beneden zijn, of voor zijn straf aan wat beneden is (de onderwereld) blijft gebonden. Of ook de plaats, vanwaar men niet weer naar boven stijgen kan (de onderwereld zelf) zou ermee aangeduid worden, naar men dacht. Men wees op Ps. 41: 8 (9); daar staat, dat de vijanden van den dichter van hem mompelen, dat hem een belials-werk aankleeft, en dat hij — dat is dan de aan de zonde beantwoordende straf — van de plaats, waar hij ligt, niet weer opstaat, dat hij niet weer er boven op komt. Of — dit ter illustratie van de andere voorstelling — men vestigde óók de aandacht op Ps. 18: 4 (5):

Doodsstrikken omvingen mij;
stroomen van verderf (belials-stroomen) overvielen mij;
strikken van het doodenrijk omgaven mij. [2])

Men ziet — zoo luidde dan de redeneering — dat hier het woord „belial" wordt afgewisseld met „dood" en „doodenrijk"; en daarom ligt het voor de hand, „belial" zelf te vertalen door „onderwereld"; hetzelfde begrip als „sjeool". Belial zou dus straks een personificatie kunnen zijn voor den vorst van de onderwereld, den satan.

En tegenover deze verwijzing naar wat beneden is staat dan bij nog weer anderen een wijzen in de richting van wat boven is. Zij meenen, dat de samenstelling van het woord de vertaling: „heer der lucht" oplegt.

En, nu ten slotte, velen blijven eenvoudig staan bij het gewoon hebreeuwsche woord „belijja'al". Dit woord komt telkens voor in den zin van: nietswaardigheid, nutteloosheid, slechtheid, afval. De „zonen Belials" zijn dan nietswaardige menschen, „gemeene schobbejakken" [3]), „base fellows". Uit deze hier niet verder nageplozen woordvorming zou dan „Belial" als eigennaam ontstaan zijn.

* *

Wat nu uit deze nog al uiteenloopende gevoelens te verkiezen is, zullen wij hier niet beslissen.

Menschen, die graag hun best doen, om de bijbelsche voorstellingen af te leiden uit Babylonische mythen, neigen natuurlijk sterk tot de opvatting, die Belial op één lijn kan stellen met de kwade machten uit de oud-babylonische drakenmythen. Zij zeggen dus, dat in den naam overheerscht niet de voorstelling van een „heer der lucht" maar van een „engel van den afgrond". Daar staat echter weer tegenover, dat ook sommigen, die van dergelijke criticistische smetten vrij zijn, de afleiding van „Belial" uit de „onderwereld" voor hun rekening nemen. Zoo nog onlangs prof. dr A. Noordtzij, die weliswaar in zijn vertaling van Psalm 18: 5 „Belialsbeken" weergeeft door „stroomen van verderf", maar die daarna in de Chr. Encyclopaedie [4]) opmerkt: „De gewone verklaring, dat belijja'al hier verderf beteekent is geheel willekeurig en voldoet niet"; waarom hij dan ook kiest voor de opvatting, dat wij hier te doen hebben met een „personificatie van de onderwereld". In hoeverre prof. Noordtzij hier critiek oefent op zijn eigen psalmbewerking, ja, óf hij dat doet, wagen wij niet te beslissen. Zeker is, dat Ps. 18 nog niet dwingt tot de gedachte aan de personificatie van de onderwereld; want al komt in dien Psalm „belial" voor in afwisseling met „dood" en „sjeool" of „onderwereld", het blijft juist de vraag, of „dood" en „sjeool" hier als machten van „beneden", dan wel eenvoudigweg als machten van „verderf" worden ter sprake gebracht. De tekst beslist hier niets in één van beide richtingen; maar zeker is, dat op andere plaatsen „de sjeool" en de „banden des doods" verderfelijke machten zijn, zonder dat de bij-gedachte van hetgeen beneden is, opzettelijk uitgesproken wordt.

Voor de gedachte, dat „Belial" personificatie van de onderwereld is, zijn dus o. i. de argumenten niet zóó dwingend, dat zij de loslating eischen van de andere